

УДК 343.81 (09)

Дмитрова Н. І.

студ. гр. Ю-329 м НУ«Запорізька політехніка»

ДО ВИТОКІВ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ ФІЛАНТРОПІЇ : ЕЛІЗАБЕТ ФРАЙ

Підтримка ув'язнених – означає, не лише дотримання належного режиму, порядку й контролю у місцях позбавлення волі, а вимагає набагато більшого, в першу чергу людяного, гуманного ставлення до тих хто потрапив за ґрати. У місцях позбавлення волі повинні забезпечуватися безпечні умови для всіх осіб, які у них утримуються і працюють, ув'язнених, співробітників, а також для відвідувачів. Жоден ув'язнений не повинен хвилюватись за свою фізичну безпеку. Такий стан речей можливо забезпечити лише при ефективній та дієвій участі громадськості, підтримці з боку правозахисних організацій та благодійників (філантропів).

Ідея реформування в'язничної системи на засадах гуманізму та людяного ставлення до ув'язнених належить англійському лікарю, юристу та філантропу Джону Говарду. Часто ризикуючи своїм життям він намагався з'ясувати в яких умовах утримуються засуджені до позбавлення волі. В основу пенітенціарних перетворень Д. Говарда була поставлена людина, яка своїми поглядами, власними справами здійснила визначальний вплив, інколи навіть через особисту жертвовність улюблених справі. Відомий гуманіст, засновник філантропії британець Джон Говард, закінчив свій жертвний життєвий шлях у місті Херсоні, захворівши на тиф під час відвідування тюремних установ.

Однією з найвідоміших послідовників Джона Говарда в Англії стала Елізабета Фрай (21 травня 1780 – 12 жовтня 1845). Перше її відвідування найбільшої лондонської в'язниці Ньюгейт відбулося у 1814 р. Майже триста жінок ув'язнених у Ньюгейті розміщувалися у двох порівняно невеликих камерах. Не існувало ніякої системи розміщення підслідних та засуджених, хворих і здорових, діти різного віку перебували в ув'язненні разом з матерями. Е. Фрай згадувала, як начальник в'язниці запропонував їй перед відвідуванням залишити годинник і інші цінні речі в кабінеті, тому що не ручався за їх збереження. Фрай описувала, як одна з арештанток розпивала «огидну парфумерію», дві жінки, не звернувши на відвідувачів ніякої уваги, знімали одяг з мертвої дитини для своїх дітей, з усіх боків на візитерів

сипалися лайка і прокльони. Перший візит в Ньюгейт Е.Фрай здійснила як приватна особа і представник своєї релігійної громади, але все побачене спонукало її на включення в активну громадську боротьбу за зміну умов тюремного утримання [5].

З утворенням «Товариства поліпшення тюремного утримання» в 1816 р. візити Е. Фрай в Ньюгейт стають регулярними. У 1817 р. вона заснувала і очолила Асоціацію реформування жіночого ув'язнення в Ньюгейті. Зусиллями Асоціації за два роки вдалося домогтися поліпшення розміщення арештанток: в розпорядження жіночого відділення були передані додаткові камери, що дозволило розділити засуджених за категоріями, також для жінок була виділена й відокремлена частина тюремного двору.

Завданням першорядного значення для Е. Фрай та її однодумців стало забезпечення жінок постійною роботою. На переконання місіс Фрай, організація постійної зайнятості жінок в умовах ув'язнення дозволила б не тільки придбати корисні трудові навички, а й забезпечити арештанток мінімальним прибутком. Використовуючи зв'язки свого чоловіка-банкiera і бізнесмена Дж. Фрая, Елізабет вдалося отримати декілька замовлень і налагодити невелике панчішне виробництво в Ньюгейті.

Ще один напрямок діяльності Е. Фрай це піклування про долю дітей, що утримувалися разом з матерями в Ньюгейті. В одній з ранніх проповідей перед в'язнями вона наставляла: «Друзі, багато хто з Вас є матерями. Я теж мати. І я переживаю за своїх дітей. Хіба є що те, чим ми не готові пожертвувати заради цих невинних маленьких створінь? Невже Ви хочете, щоб вони росли в ув'язненні? Невже спіткає їх доля злодія або негідника? » [1].

Е. Фрай неодноразово виступала в парламенті Англії, перед членами комітетів і комісій з вивчення питань тюремного ув'язнення. Не без її впливу в 1823 р. парламент прийняв Тюремний статут, який багато в чому узагальнив колосальну роботу по регламентації тюремного управління, що була проведена «Товариством поліпшення тюремного ув'язнення і виправлення малолітніх злочинців». Кодекс тюремних правил деталізував значну кількість питань, що стосувалися внутрішнього управління місцями позбавлення волі. Цим же документом посада громадського наглядача вперше була введена в штат пенітенціарної установи. Аналогічні посади вводилися в усіх в'язниці країни [3].

Прості принципи, запропоновані Е. Фрай, серед яких, релігійна освіта, постійна зайнятість, розміреність режиму і віра в можливість виправлення для кожного, протягом ХІХ ст. перетворилися в базові постулати пенітенціарної педагогіки. Асоціація реформування жіночого ув'язнення в Ньюгейті поступово переросла в «Британське жіноче товариство сприяння

реформі жіночого тюремного ув'язнення», визнане першою жіночою національною організацією.

Е. Фрай неодноразово здійснювала візити до Європи з метою відвідування тюрем і передачі досвіду організації жіночих тюремних комітетів. Захоплені відгуки і сотні вдячних листів – відображення місії першої «леді-відвідувачки» в сприйнятті сучасників [2]. Послідовниці Е. Фрай вели місіонерську діяльність і на американському континенті. У 1869 р дві представниці квакерської громади штату Індіана, Сара Сміт і Рода Коффін, очолили кампанію проти сексуального насилля над засудженими жінками. Завдяки їх старанням в штаті з'явилася перша жіноча в'язниця.

Після смерті великої «відвідувачки» герцог Аргайл скорботно зазначив: «Це була найвизначніша людина серед всіх моїх знайомих, в ній просто неможливо було розчаруватися. Вона була найвидатнішою жінкою в повному розумінні цього слова. При зустрічі з нею неможливо було не відчувати якийсь священний трепет, як перед вищою істотою» [4].

Сьогодні іменем Е. Фрай названі благодійні товариства Великої Британії, а за значні заслуги перед суспільством та державою портрет Елізабет Фрай розміщений на п'ятифунтових банкнотах держави, праворуч зображений портрет відомої філантропки, а ліворуч – вона ж, читає книгу ув'язненим у в'язниці Ньюгейт у Лондоні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ :

1. Buxton T.F. An inquiry, whether crime and misery are produced or prevented by our present system of prison discipline: 3rd ed. London, 1818, p.141.
2. Fry K. Memoir of the Life of Elizabeth Fry: 2nd ed. Montclair, 1974, p.542.
3. Gaols and Houses of Correction // The Justice of the Peace and Parish Officer London. 1831. Vol. 2, p.546
4. Hatton J. Betsy: The Dramatic Biography of Prison Reformer Elizabeth Fry. Oxford, 2005, p.368.
5. Johnson S. The Value of Kindness: The Story of Elizabeth Fry: 2nd ed. 1976, p.64.